

ju so v I. razredu izpuščene učiteljske osebe, ki še niso vpokojene ter pravzaprav sodijo v osebni status. Dalje zapazimo, da manjkajo v osebnem statusu učiteljske osebe, ki imajo že zdavnaj usposobljenostni izpit; nekaterih učiteljskih oseb z drugim izpitom se sploh ne najde v »Roč. zapisniku«. Nasprotno nahajamo v tolminskem okraju navedenega tovariša, ki slušbuje že leto dni v zeleni Štajerski. Gospodične kolegije se lahko nadalje prav lepo zahvalijo sestavljalcem iz goriškega in sežanskega okraja, ker sta jim prav korenito regulirala njihove plače, zakaj vpeljati jima hočeta svojevoljno brez vsake sankcije 80 odstotkov plače moškega učitelja! V tolminskem okraju ni te napake; za to pa toliko bolj boče v oči taka razlika! — Iz vsega navedenega je razvidno, da sestavljalci osebnega statusa goriških okrajev niso vzeli podatkov za sestavo osebnega statusa tam, kjer bi jih morali, namreč pri c. kr. ckr. šolskih svetih, na kar naj za prihodnje leto bolj pazijo ter natanko gledajo, da bodo imeniki natančno odgovarjali resničnemu stanju goriškega učiteljstva! Truda pri tem sestavljanju ni velikega — zato pa naj bo stvar za prihodnje popolna in temeljita.

Tržaške vesti.

—t— V tržaškem mestnem svetu so dovolili gradnjo zabavišča na Belvederu in vsoto 80.000 K v ta namen. Slov. mestni svetovalec dr. Pertot je izjavil, da Slovenci glasujejo proti predlogu, ker je okolica, za katero je namenjeno zabavišče, skoro vsa čisto slovenska in ima torej zavod le raznarodovalen namen. Svetnik Ferluga je zahteval, naj se izvrši sklep glede šole v Gropadi.

—t— Preskrbovanje kmetijskih potrebščin članom »Kmetijske družbe tržaške«. Izmed najvažnejših nalog kmetijskih korporacij je preskrbovanje svojim članom onih predmetov, ki jih kmetovalci potrebujejo, in sicer za jamčenost najboljše kakovosti in po primerni ceni. To nalogo vršijo druge kmetijske družbe s tem, da imajo svoja skladišča za vse te potrebščine, ki jih naravnost dajajo udom. Naša družba ima primeroma majhen delokrog, zbog česar bi lastno skladišče bilo zvezano s prevelikimi gnotnimi žrtvami. Zaraditega je stopila kmetijska družba v zvezo s tukajšnjimi trgovci, ki bodo njenim udom po primerni, eventualno nižji ceni, in to proti potrdilu od strani družbenega uradnika, oddajali razne kmetijske potrebščine, kakor mline za grozdje, stiskalnice, žične mreže za repkanje, slamoreznice, gnojnične sesalke, umetna gnojila, sezamove tropine i. dr. Natančneje pojasnila se dobe v družbeni pisarni G. Galatti 14. II. nadstropje.

—t— Rojanska ljudska knjižnica (v Rojanu Verniellis št. 445) posluje vsako nedeljo od 10.—12. predpoldne in vsak četrtek od 7.30—8.30 zvečer. — Knjižnica je na novo preurejena, nahaja se v jako primernih prostorih, ki nam jih je odstopil deželni poslanec mestni — svetovalec gospod J. Pertot. Knjižnica vsebuje posebno veliko število knjig za otroke, pa tudi odrasli dobe v njej marsikaj poučnega in zabavnega. Knjige se prav pridno čitajo, ali bilo bi lahko še več čitateljev in čitateljic. Zdjaj, ko pridejo ti dolgi večeri, kaj je lepšega, kaj koristnejšega, nego dobro čtivo? Torej, Rojanci! Posečajte v čim največjem številu ljudsko knjižnico, ker s tem boste koristili sebi in svojemu narodu!

Istrske vesti.

—i— Izpremembe med učiteljstvom na Koprščini. Avgust Šuc, doslej učitelj v Dolini, je imenovan za nadučitelja v Marežigah, Roza Arrigler, učiteljica v Dolini, se je odpovedala službi; na njeno mesto je imenovana Marija Novak. V Dolino je premeščen iz Gazona učitelj Vovk.

—i— Ustanovni občni zbor »Zveze slov.-hrvaških gasilnih društev v Istri. Ker je namestništvo svoječasno po pripravljenem odboru predložena pravila sprejelo do znanja, opozarjam s tem vsa gasilna društva, da se ustanovni občni zbor v Istri vrši v nedeljo, dne 6. oktobra t. l., ob 10. predpoldne v Narodnem domu v Voloski z navadnim dnevnim redom. Pozivlja se vsa obstoječa društva, da na ta občni zbor odpošljejo svoja zastopstva. — Ante Vahar, t. č. predsednik pripr. odbora.

—i— Hrvške šole v Pulju. V šoli v Šijani je vpisanih 400 otrok, v ulici Castropola 100, na Kastanjeru 170, v Verudi 59. Družba sv. C. in M. ima dve šoli. V hrvaških šolah v Puljski občini je otrok okoli 700.

—i— Laški teater in ljudske šole v Pazinu. Zidanje laškega teatra v neposredni bližini italijanske realne gimnazije v Pazinu se bliža svojemu koncu. Kakor je videti, bo poslopje kmalu služilo svojemu

namenu. Človek bi ne imel nič proti temu, ako se v kakem mestu tudi odraslim preskrbi kaka zabava, če je v mestu drugače vse v redu. Toda pazinska gospoda bi pač imela nujnejše dolžnosti. Kje pa ima Pazin kako posebno poslopje za ljudske šole, bodisi hrvaške, bodisi italijanske?! S takimi se lahko ponaša vsako malo selo, le Pazin mora hrvaške in italijanske oddelke potiskati po tujih poslopjih. Ali bi torej ne bilo za Pazin bolj častno, ko bi se sezidala za otroke primerna šolska poslopja, ko da se je sezidal za odrasle teater?

—i— Sv. Lucija-Portorose. V zasebno CM. šolo se je vključil terorizmu, izvajane mu od strani nasprotnikov, vpisalo 132 otrok, tako da bo Družba prisiljena poskrbeti za drugo učno osebo. A to je Družbi najmanjša skrb, ker je že v dogovoru z učiteljico M. Pfeiferjevo iz Kopra. Huje bo zavoljo učne sobe. A tamošnji rodoljubi se že potrudijo, da dobimo primerno učno sobo.

—i— Za učiteljice brez mest. V Vodica, Istra, je prazno mesto učiteljice. Učiteljice ali uč. kandidatnje, ki še nimajo mesta, naj vložijo prošnjo na Vodice pri c. kr. okrajnem šolskem svetu Volosko. — Učiteljice z izpitom iz hrvaškega jezika imajo prednost. — Pri tej priliki omenjamo, da so Vodice lepo selo, kamor se pride s pošto iz Hrpelja približno v 2 urah. Selo ima vodovod, novo šolsko poslopje, ljudje so vladni, dobri in šoli prijazni. Za hrano in stanovanje ni sile. Šola je dvo-razredna. Da tamkaj ni slabo, svedoči pač dejstvo, da se tamkajšnji učitelj nahaja že leta in leta na istem mestu.

Koroške vesti.

—k— Učiteljsko vprašanje na Koroškem. V seji koroškega deželnega zbora dne 26. m. m. je prebral dvorni svetnik Lobmeyr, ki zastopa v deželnem zboru deželnega predsednika barona Heina, izjavo naučnega ministrstva, ki pravi, da proti sankciji v februarjem zasedanju sprejetega zakona glede regulacije učiteljskih plač na Koroškem ni nobenega za-držka, če dežela pokrije ta večji izdatek sama, in sicer z zvišanjem deželnih naklad. Dvorni svetnik je pri tem poudarjal, da misli ministrstvo zvišanje naklad seveda le v toliki meri, da bo pokrit večji izdatek, ki ga zahteva regulacija učiteljskih plač.

—k— Proračun koroške dežele izkazuje za 1913. l. 7.557.063 K stroškov. Tem stroškom nasproti stoji kritje v znesku 1.102.332 K. Da se pokrije ostali deficit, so potrebne razne doklade in priklade, razne naklade in takse. Vse to bo znašalo pa šele 4.947.762 K. Ako odbijemo vse kritje, ostane vendar še popolnoma nepokritega primanjkljaja 1.506.969 K, torej poldrugi milijon kron.

Splošni vestnik.

25letnico službovanja na šentjakobski šoli v Ljubljani je obhajala minuli torek 1. oktobra mestna učiteljica gdca. Agneza Zupanova. V okusno z zelenjem in cvetjem okrašeni šolski sobi so se zbrale dopoldne po pouku učenke višjih razredov (a-oddelkov) in ves učiteljski zbor, da proslave jubilej. V imenu prisotnih učenk je z izrazitim povdankom deklamovala učenka B. Zupanec (iz VIII. a razreda) primerno prigodnico ter je izročila gospodični lep šopek. Izmed navzočega učiteljstva je čestitala slavljenci gdč. Mar. Mehletova, njena nekdanja učenka, ter ji je poklonila darilo, ki ga je za to priliko namenil jubilarntinji učiteljski zbor šentjakobske šole. Gdč. Zupanova se je nato v iskrenih besedah zahvalila vsem navzočim za izkazane ji simpatije. — Naj ji bo to skromno, a presrečno slavlje priznanica za njeno uspešno delovanje v prid slovenski deklisli mladini. Vrli kolegini naše iskrene čestitke! Na mnoga leta!

Krivic, ki smrdi do neba! Da pridem takoj brez uvoda k stvari. V letošnjem šolskem letu se bode vršil na ljubljanskem učiteljskem učiteljski tečaj za meščanske učitelje. To je prav koristno. Učiteljstvo hrepeni po nadaljni izobrazbi; poleg tega nas sili v to tudi potreba. Na Kranjskem nimamo toliko izprašanih meščanskih učiteljev oziroma učiteljic, da bi zasedli še eno nanovo ustanovljeno meščansko šolo. To je uvidel tudi deželni zbor kranjski. Zato je sklenil v svoji XXXI. seji dne 27. oktobra 1912, da da onim učiteljem in učiteljicam na javnih ljudskih šolah, ki se udeležijo tečaja za meščanske učitelje, dopusti ter jim plača supleta iz narmolno šolskega zaklada. Ta sklep je sporočil deželni odbor deželnemu šolskemu svetu v notih z dne 23. novembra 1910, št. 19.346. Na dotični razpis se je zglasilo za vsprejem v tečaj mnogo učiteljev in učiteljic. Ker vseh zglašencev niso mogli sprejeti,

je imel izbero deželni šolski svet, ki je prijavil sprejete slušatelje deželnemu odboru zaradi dopusta in plačevanja suplenture. Zdjaj pa je posegel vmes na nad vse »pravični« in nepristranski deželni odbor ter v notih z dne 2. septembra 1912, št. 18.468 tudi za napredno učiteljstvo veljavni sklep deželnega zbora vrgele v koš in v svoji nepristranosti odredil takole: N.N., Oberlehrer in J. — pristen Slomškar in prvak v Slomškariji — wird für das ganze Schuljahr 1912/13 beurlaubt und übernimmt laut der Note vom 2. September 1912, Zl. 18.468 der Krainische Landesausschuß die Vertretungskosten zu Lasten des Normalschulhofes. Ta dobrohoten odlok velja za Slomškarja. Zdjaj pa čujmo, kako se glasi odlok glede iste zadeve za naprednega učitelja: N. N., Lehrer-Lehrerin in J. — pohleven napreden učitelj pa ne Slomškar, ki ga je deželni šolski svet sprejel v tečaj — muß, falls er — sie — auf den Besuch des Bürgerschullehrerkurses Anspruch erhebt, den nötigen Urlaub erwirken und die Stellvertretung aus eigenem zahlen. Kateri učitelj in učiteljica na Kranjskem pa more živeti pri svoji borni plači leto dni v dragi Ljubljani in plačevati iz svojega supleta! Napredno učiteljstvo je izključeno iz tečaja! Li ni to krivica, ki kriči do neba?! Vlada naj vendar že enkrat poseže in razžene gnezdo, kjer se je skotilo že toliko krivic naprednemu učiteljstvu!

Vrtnarska šola v Kranju. Kdor bi bil voljan sodelovati ob ustanovitvi vrtnarske šole, naj se blagovoli priglasiti na naslov: »Goikova vrtnarska šola v Kranju.«

Kongres jugoslovanskih godbenikov. Med Veliko nočjo in binkoštni prihodnjega leta se vrši v Belgradu prvi kongres jugoslovanskih godbenikov. V to svrhu se je sestavil pripravljalni odbor.

V varstvo mladine pred kinematografi. »Wiener Zeitung« prinaša odredbo ministrstva za notranje zadeve in javnih del glede kinematografov. Ta jako umestna odredba ima namen omejiti kugo, ki jo širijo umazane kinematografske predstave med mladino. Uvedla se je cenzura filmov. V komisiji, ki bo odločala o pripučenju filmov za predstave, bodo imeli besedo tudi vzgojitelji.

Kmetijski pouk v armadi. Z ozirom na željo poslancev-kmetov, da bi uvedli v garnizijah, ki so blizu kmetijskih šol, kmetijski pouk, je vojno ministrstvo v delegacijah izjavilo, da zavzame vojno ministrstvo stališče, ko se prepriča o načinu pouka pri deželnih brambih, kjer so se dozdej taki tečaji obnesli.

Jadranska razstava na Dunaju. K proslavi stoletnice zopetnega utelesenja Primorskih dežel Avstriji je sklenil komite, v katerem se nahaja tudi Avstrijski Lloyd, c. kr. priv. južna železnica in Avstro-Americana, da stori potrebne korake za prireditve »Avstrijske Jadranske razstave« na Dunaju v letu 1913. v velikem, najboljšem stilu; razstava predoči vse, kar more pokazati Avstrijska Jadranska obal vrednega v posebnostih in v znanosti. Z reprodukcijo še obstoječih mogočnih arhitekturnih spomenikov velikih kulturnih dob, z razstavo zakladov plastike, slikarstva, literature in narodne poezije Primorcev in z razkazom produktov zemlje in morja, tehničnih pridobitev v gradnji ladij in strojev, razvoja mornarstva, industrije in trgovine se poda slika, ki bo s svojim arhitektoničnim skupnim vplivom, oplešana s parki južne vegetacije in poživljena s pisanimi nošami obmorskega prebivalstva, sposobna, delati v največji meri propagando za našo avstrijsko Jadransko obal. Predmeti, ki se razstavijo, se dele v nastopne vrste: vojna in trgovska mornarica, arheologija in zgodovina, umetnost, obrt in umetna obrt, industrija in domača industrija, kmetijstvo in gozdarstvo, živila, vinoreja in sadjereja, ladjedelništvo, stroji, prekomorski izvoz in uvoz, kopališča, zdravilišni kraji, higijena, šport in igra, rešilstvo, raziskavanje globokega morja, meteorologija, lov in ribištvo, flora, favna, promet.

Protialkoholni kongres se je vršil v Solnogradu. Socialni demokrat dr. Schacherl je kritiziral vlado, ki pošilja svoje zastopnike na take kongrese, v parlamentu pa je proti zakonu zoper pijančevanje in proti omejitvi konsuma žganja. Zastopniki vlade so odšli demonstrativno.

Družba sv. Mohorja šteje letos skupno 76.567 udov, za 6288 udov manj kot lani.

Učenje tujih jezikov. V »Neues Wiener Tagblatt« čitamo: Z osmim ali devetim letom se začne pri otroku novo življenjsko razdobje, ki skoro štiri leta, do nastopa pubertete (spolne dozorelosti), tvori poseben, edinovrsten življenjski stadij. Ta življenjska doba je tudi začetek enega ali dveh tujih jezikov. Ti se morajo najprej obrniti do ušesa in ust. Otrok ima naravno zahtevo poizražanju tudi v dru-

gih poleg domačih jezikovnih oblik. Zakaj to je doba, ko otrok rabi vse vrste jezikovnih mešanic in izmišljenih besed. To je stopnja, na kateri se najizdatneje razvija človeški jezik. Če se pa pred to dobo uče tuji jeziki, postajajo nevarni materinem jeziku. Če se jih pa uči pozneje, se jih ne govori nikdar dobro in ne morejo biti direktno sredstvo mišljenja. Da se otroci najlažje in najuspešneje uče tujih jezikov v osebnem občevarju s pripadniki dotične dežele, to je pač umevno. Ali za to je le izjemoma prilika. Tujejezičnih besed se mora torej otrok učiti na pamet; zato se priporoča pri tem, da se otroci uče na pamet najprej iz tujega v lastni jezik in potem zopet iz tega v tuji jezik. Košček papirja, ki naj pokriva lastno in tujo vrsto bo dobro služil.

Razgled po šolskem svetu.

— Vzgojitelj prestolonaslednikovih otrok. Prestolonaslednik nadvojvoda Fr. Ferdinand je imenoval prefekta škofijskega konvikta v Mladi Boleslavi, dr. teol. Otona Leva Stanovskega, za vzgojitelja svojih otrok.

— Poljski Grunwaldski dar izkazuje 1.598.748 K zapisanih; od teh je nabranih 851.220 K. Prvi milijon je določen poljskim šolam v okrajih, koder žive Poljaki v manjšini. Dozdej so namreč dobile: Galicija 351.000 K, Slezija 200.000 K, Moravska pa 17.000 K. Stroški za tri nove poljske šole na Moravskem znašajo približno 270.000 K. Za poljsko gimnazijo v Sleziji je določen nadaljnji znesek 25.000 kron poleg 110.000 K, ki je že nabranih. V bližnji prihodnosti ima »Towarzystwo szkoly ludowej« plačati 871.000 kron, do katere vsote primanjkuje zdaj samo še 182.000 K. Poleg tega je treba stalno prispevati za zdrževanje dosedanjih šol »Towarzystwa« (poljske Matice), kar stane na leto čez 250.000 K. V interesu poljskih teženj pa je vsekako pričakovati, da bodo Poljaki kakor doslej tudi zanaprej podpirali z obilnimi prispevki Šolsko Matico, ker sicer bi se morale nekatere šole — kakor pišejo poljski listi — zapreti, oziroma zidanje novih šol odložiti, kar bi bilo seveda v veliko škodo v manjšini živčemu poljskemu življu v zgoraj omenjenih deželah.

— Pouk v gospodinjstvu in v kuhinji namerava učna oblast uvesti po deklisli in meščanskih šolah.

— Plače ljudskošolskih učiteljev na Hrvaskem. 25odstotno zvišanje plač ljudskošolskim učiteljem na Hrvaskem, ki jim je bilo dovoljeno naredbenim potom, se zaradi cesarjeve odredbe z dne 17. pret. meseca do končne postavne ureditve ušteje v pokojnino.

— Vseučiliška vest. Izredni profesor na dunajski univerzi dr. Henrik Albreht je imenovan za izrednega profesorja patološke anatomije v Gradcu.

— Poljedelska fakulteta v Belgradu. Na Belgrajskem vseučilišču se to jesen otvorijo oddelek za poljedelstvo.

— Dve Šulvereinski šoli — Zaprti na Moravskem. V Krumavi je ukazal zapreti občinski svet šulfereinsko šolo, ker se ni vložila prošnja za vporabo šole. Pri Brnu je pa zaprla češka občina šulferejski šolski vrtec, ker ne odgovarja stavbnim in zdravstvenim predpisom.

— Trije učitelji, trije učenci. V mnogih krajih v Vendée, Anjou in v Bretagni hodi v šolo prav malo otrok in pripeti se celo, da v kaki šoli ni nobenega otroka. V kraju Boissière de Montaignu plačuje francoska država učitelja za deško šolo z 2000 K, podučitelja s 1600 K in učiteljico za deklislo šolo s 1800 K. In vsi ti trije imajo skupaj tri učence.

— Ljudsko šolstvo. V Nemčiji je 59.991 ljudskih šol z 9.828.800 učenci, na 10.000 ljudi pride 1567 šoljarjev. Na Francoskem je 82.230 ljudskih šol s 5.562.480 šolarji, na 10.000 prebivalcev pride 1419 učencev. V Angliji je 32.435 šol s 7.633.000 šolarji, na 10.000 ljudi pride 1474 učencev. V Avstro-Ogrski je 39.888 ljudskih šol s 5.548.640 šolskimi otroki, na 10.000 podložnikov pride pri nas 1345 učencev. V Italiji je 61.777 ljudskih šol z 2.859.120 šolarji, na 10.000 italijanskih državljanov pride 836 učencev. Na Ruskem je pa 84.316 šol s 6.465.000 šolarji, na 10.000 prebivalcev pride le 347 šoljarjev.

— Šolska mladina na Pruskem. L. 1901 je bilo, kakor kaže nova šolska statistika na Pruskem, 3.491.373 protestantovskih šolah otrok, a 2.057.272 katoliških, leta 1906 pa evangeljskih 3.706.962, a 2.321.962 katoliških, leta 1911 evangeljskih 3.851.647, katoliških pa 2.567.914. Kakor je razvidno iz navedenih števil, je naraslo število katoliških otrok od 1901 do 1906 za 48.065 bolj nego štetno za 9613 otrok, a od 1906—1911 za